

ДЪРЖАВЕНЪ ВѢСТИНИКЪ.

ДЪРЖАВЕНЪ ВѢСТИНИКЪ
излиза

за сега три пъти въ седмицата: вторникъ, четвъртъкъ и събота.

Годишна цѣна на »Държавенъ ВѢСТИНИКъ«
за въ Княжеството е 16 лева, за по вънъ заедно съ пощен-
ските разносчи 30 лева.

ЗА ВСѢКАКВИ ПУБЛИКАЦИИ
се плаща

за 1 редъ въ стълбецъ отъ половини страница 30 стотинки.

Писма за абонаменти и публикации
и всичко, що се отнася до Държавенъ ВѢСТИНИКъ, се испраща до
Администрацията му.

Год. VII.

СОФИЯ, вторникъ 21 май 1885 год.

Брой 49.

ОФФИЦИАЛЕНЪ ДѢЛЪ.

По Министерството на Правосъдието.

Указъ

№ 56.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милост и народната воля

Князъ на България

По предложението на Наший Министър на Правосъдието, представено Намъ съ доклада му отъ 15 май 1885 година подъ №. 66,

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

I. Отчуждението на мѣстата срещу „Александровската градина“, на които се намира пожарната команда, и които сѫ определени за построяване на Съдебната Палата, да стане колкото е възможно по-скоро.

II. Испълнението на този указъ възлагаме на Наший Министър на Правосъдието.

Издаденъ въ гр. Златица на 15 май 1885 г.

На първообразното съ собственната ръка на
НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

Александъръ.

Приподписалъ:

Министър на Правосъдието, В. Радославовъ.

Докладъ до Негово Височество

№ 66.

Господарю!

Настоящето Обикновенно Народно Събрание при вотирането тазгодишния бюджетъ отпустна една сума отъ 200,000 лева за построяване на Съдебната Палата. Нуждата за построяването на

едно такова здание е вошиюща и се съща отдавна, тъй като всячкитѣ съдебни учреждения въ столицата сѫ пръснати въ разни части по града и при това се помъщаватъ въ неудобни и невмѣстителни здания, за които ежегодно се заплащатъ огромни сумми отъ хазната.

Предъ видъ на горѣзложеното необходимо е част по-скоро да се искара Съдебната Палата, планът за която е вече готовъ. Но тъй като отъ една страна врѣмето остава малко, а пъкъ е нужно, щото още туй лѣто да се положатъ основите, тъй като отъ друга страна нѣкое отъ притѣжателите на една част отъ мѣстото, върху което ще се гради палатата, чрезъ нежеланието си по любовно да се споразумѣятъ съ Общинското Управление, произвеждатъ много спѣнки и недоразумѣния, то възъ основание чл. 54 отъ закона за отчуждението на недвижимите имущества за държавна и обществена полза, намѣрвамъ за нѣжно да се прогласи чрезъ указъ на Ваше Височество спѣшността за отчуждаването на мѣстата, предназначени за построяване Съдебната Палата, за което най-покорно молѣ Ваше Височество да благоволите да подпишете тукъ приложения указъ.

Съмъ, Господарю, на Ваше Височество най-покоренъ служител и вѣренъ подданикъ.

Златица, 15 май 1885 год.

Министър на Правосъдието: В. Радославовъ.

Съ приказъ подъ №. 64 отъ 4 май т. г., уволнява се отъ длъжностъ секретаря на Трѣнския мировий съдия П. Менкаджевъ, по собствено желание, и вмѣсто него назначава се Никола Василиевъ; уволнението на първия се счита отъ

1 текущий мѣсецъ май, а назначението на втория — отъ денътъ на встѫпвание въ длѣжностъ.

Съ приказъ подъ №. 65 отъ 6 май т. г., уволнява се отъ длѣжностъ секретаря при Плѣвненски окрѫженъ сѫдъ Ст. Д. Коларовъ, по собствено негово желание, което уволнение се счита отъ 1 текущий мѣсецъ май, когато е подалъ оставката си.

Съ приказъ подъ №. 67 отъ 7 май т. г., разрѣшава се единъ мѣсеченъ отпускъ на помощника — прокурора при Софийский окрѫженъ сѫдъ, Георгий Мановъ Стояновъ, считаемъ отъ денътъ въ който начене да се ползува отъ него.

Съ приказъ подъ №. 68 отъ 8 май т. г., разрѣшава се на Кулский мировий сѫдия П. Стоилова да му се продължи отпусканъ, по болестъ, за послѣденъ пътъ, съ още единъ мѣсецъ, считаемъ отъ 1 текущий мѣсецъ май, за който мѣсецъ да получи заплатата си на половина, съгласно 31 чл. отъ закона за чиновниците.

НЕОФИЦИАЛЕНЪ ДѢЛЪ

ОТЧЕТЪ

за

V МЕЖДУНАРОДЕНЪ ХИГИЕНИЧЕСКИ КОНГРЕССЪ ВЪ ХАГА

(21—27 августъ и. с. 1884 година).

Петия международенъ конгресъ въ Хага се отвори на 21 августъ (и. с.) на 3 часа слѣдъ пладне въ една отъ старитѣ зали на първата камара на генералнитѣ штатове (Deligentia — Lange Verhant) отъ предсѣдателя на организационния комитетъ, доктора на правото г. Бофоръ, който е и членъ отъ горната камара на генералнитѣ штатове. Въ своето привѣтствено слово слѣдъ приличнитѣ на случая поздравления съ „добрѣ дошли“, изявления благодарность за избора на Хага за засѣданіята на конгреса и пр., Бофоръ разви идеята за отношението на хигиената къмъ политиката и особенно къмъ личната свобода. Кои сѫ нѣщата, които государството има право, даже съ сила да налага на всички? Едно врѣме нѣкои отговаряха: „само правосѫдието“. Нѣ въ настояще врѣме всѣки признава законността на много хигиенически мѣрки. Идеитѣ за расширение правото на вмѣшательство отъ страна на държавата сѫ направили въ послѣдне врѣме голѣми успѣхи, даже въ Англия и Холандия. За примѣръ могатъ да служатъ епидемиите. Въ миналите вѣкове човѣчеството е страдало отъ всевъзможни епидемии,

на които е гледало като на бичъ Божий, сега то изисква щото държавата да зема енергически, често стѣснителни за личността мѣрки, напр. задължителността на вакцинацията и пр. Съгласяванието законнитѣ искания на общественната хигиена съ личната свобода е вече назрѣло до политически въпросъ.

Слѣдъ г. Бофора говори профессора Ванъ-Овербекъ де Мейеръ (отъ Уtrechtъ), главния секретарь на конгреса. Той съобщи за извѣршено отъ организационния комитетъ. Слѣдъ като г. Бофоръ биде провѣзгласенъ за предсѣдателъ на конгреса, първото общо засѣданіе се закри. За основа на разискванията на конгреса служеше изработената отъ организационния комитетъ программа.

Тя бѣше съставена на основание предварително заявленитѣ съобщения, тъй щото бѣхъ избрани най-интереснитѣ въпроси, и въ сѫщото врѣме за всѣка секция числото на въпроситѣ, които подлежахъ на разисквание, бѣше ограничено, за да може секцията да ги разгледа основателно.

Съгласно съ программата, конгреса се продължи отъ 21 до 27 августъ (и. с.).

За жалостъ обаче нѣкои и други обстоятелства побъркахъ на точното испълнение на программата. Отъ общото число лица, които бѣхъ записани и бѣхъ заявили, че ще дойдатъ на конгреса, една частъ не може да испълни своето обѣщане и въ това число съвпадахъ мнозина отъ виднитѣ представители на медицинскитѣ науки въобще и на хигиената въ частностъ. Причинитѣ на това сѫ нѣколко. Въ Копенхагенъ нѣколко денѣ само преди хигиеническия конгресъ имаше медицински конгресъ. Вслѣдствие на това Пастерь и Кохъ, които бѣхъ очаквани, съ нетърпение, не дойдохъ. Карантинитѣ на Италианска и Испанска граница не дозволихъ на мнозина учени да дойдатъ. Многото болни въ Сѣверна Италия отъ холера не дозволи на профессора Паккиоти да остави своите занятія. При всичко това бѣхъ се събрали около 500 души. Поради тази причина программата на конгреса се побѣрка, и нѣкои отъ обявленитѣ предварително съобщения, не бѣхъ направени.

Първия въпросъ, съ разискванието на който се почнахъ дѣйствията на конгреса, бѣше слѣдующия: „рапорта на комисията“, която била на товарена да изследва предложениета на профессора Ванъ-дѣнъ-Корпута отъ Брюсель, относително основаванието една международна медицинска лига, която да има за цѣль да събира и всестранно да распространява извѣстията за епидемическото развитие на заразителнитѣ болести и да показва па-

ония средства, които съж най-пригодни както да предупредят тъй и да ограничават развитието на тези болести.

Тази комиссия е била назначена въ общото заседание на първия международен лъкарски колониален конгресъ въ Амстердамъ въ септемврий 1883 год. Въ дебатите върху този въпросъ, взехъ участие много оратори, между които ще назовем: професора Крока изъ Брюсель, докторите Пруста, Рошаръ и Бруардъ изъ Парижъ. Разискванията се свеждаха къмъ следующето: въ всъко господарство санитарната часть тръбва да бъде организована тъй щото постоянно и всъкога да съж готови точни и върни свѣдѣния за владѣющите болести. За да бъде възможно предупреждението распространението на епидемическите болести, нуждно е своеувременно да бъдатъ предизвестени другите господарства за съществуващите имъ по съсѣдство. За това нуждна е една международна медицинска комиссия. Нъ за да може тази комиссия да принесе очакваната полза, то тръбва тя да е независима, да има нуждните пълномощия, да има до известна степень и испълнителна власть. Нъ това е невъзможно безъ санкцията на заинтересованите правителства.

Всичките оратори въ своите доводи имахъ постоянно предъ видъ холерата, която свирепствуващ въ Южна Европа, неудовлетворителността на приемащите до сега карантинни мѣрки, даже тѣхната безполезност, а равно и това обстоятелство, че международния санитаренъ съвѣтъ не е въ състояние да защити Европа отъ Азиатските епидемии. Слѣдъ дълги разисквания вотирахъ се следующите предложения:

1. Конгресъ исказва желание да се събере една нова международна санитарна комиссия.

2. Желателно е да се организира една постоянно международна комиссия съ характеръ исклучително наученъ за изучаване инфекционните болести и указование на профилактическите мѣрки; тази комиссия могла би да засѣдава въ Виена.

3. Тази комиссия тръбва да изработи единъ международенъ кодексъ по хигиената и да го представи за одобрение и приемаване на всичките правителства.

Професоръ Феликсъ отъ Букурещъ исказа же лание щото Холандското правителство да земне инициативата за организацията на тази международна санитарна комиссия.

При това първата секция на хигиеническия конгресъ исказа още и мнѣние, щото правителствата, които съчувствуватъ па това, да съставятъ осо-

бенъ конгресъ, на който даже да се изработи особенъ наказателенъ законъ.

Както по този въпросъ, тъй и по много други всъкога се подигаше въпроса за холерата, за начина на нейното распространение и пренасяне въ Европа. Всички признавахъ, че холерата е занесена въ Франция изъ Азия чрезъ Египетъ и че нейното пренасяне въ Европа тръбва да се дължи на Англия, която своите комерчески интереси стави по-високо отъ здравието на цѣлото Европейско население.

Намѣри се обаче докторъ, който съ ревностъ и постоянно достойни за подобно дѣло, защищаваше, че холерата се е зародила самостоятелно въ Франция, че не е доказано, да е пренесена изъ Египетъ, че Египетъ не е виноватъ въ това и пр. Този д-ръ бѣше Дютрюло-Бей изъ Александрия (Египетъ). Предъ видъ на горните съображения, желания, мнѣния, предъ видъ на това, че хигиеническия конгресъ вече петъ пъти се е събиралъ, за любопитство, съобщавамъ, че д-ръ Иосифъ Фодоръ, отъ Буда-Пещъ, счете за нуждно, да говори върху ползата и необходимостта да се учредятъ при всичките университети катедри и лаборатории, или институти по хигиената. Безъ да привеждамъ аргументите на докладчика, азъ само споменувамъ за този въпросъ, като за доказателство, че даже въ самата западна Европа иоще е нуждно да се доказва, че преподаванието на хигиената тръбва да се отдѣли въ особена самостоятелна катедра и да се обстави съ нуждните учебни пособия.

Слѣдующия въпросъ възбуди доста живи разисквания: „результатъ на изслѣдванията относително предаванието на бѣлодробната охтика“.

Докладчика по този въпросъ бѣ д-ръ М. Алфонсъ Корради, отъ Павия. Сѫщия въпросъ се обсѫжда и на IV хигиенически конгресъ въ Женева въ 1882 год. и тога съ докладчикъ бѣше д-ръ Корради, нъ и тога не се дойде до опредѣленъ резултатъ.

Слѣдъ Женевския конгресъ Италианското краївско общество на хигиената, на което предсѣдателъ е самъ г. Корради, се е обѣрнало съ едно окръжно къмъ лъкарите въ Италия, да иска свѣдѣния относително заразителността на охтиката*).

До сега сѫ били получени 680 разни отговора, отъ които 59 сѫ за заразителността, 124 сѫ

*.) Охтиката е една отъ най-частите причини на смъртъта. Отъ общото число умрѣли $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ частъ съставляватъ охтичави. Причината на толкова частото распространение на охтиката търсятъ въ нейната заразителност. Ето защо хигиенистите тъй упорно се занимаватъ съ този въпросъ.

противъ нея и 497 не сж ни за, ни противъ, като считать имъющитъ се фактове недостаточни за да се произнесътъ. — Г. Корради прави слѣдующитъ заключения:

1) заразителността на бълодробната охтика е възможна;

2) за да може това да се случи, нужни се условия: главното условие е продължителното съжителство;

3) общата физическа слабост и всичкитъ причини, които умаляватъ съпротивлението на организма, благоприятствуватъ на заражението;

4) възможността за предаванието посредствомъ дръхи, постелки и прочее не е още достаточно доказана;

5) също е съмнително, да ли млѣкото и месото отъ охтичави животни може да предаде охтика, особено слѣдътъ варене и други кулинарни операции;

6) профилактически мѣрки, поне за сега, трѣба да се земѣтъ само по отношение съжителството при горѣказаниетъ условия;

7) изслѣдванията по този въпросъ трѣба да се продължаватъ въ разни държави и по единъ начинъ еднообразенъ.

По поводъ на приведенитъ заключения на г. Корради се възбудихъ, както казахъ, доста живи дебати. Предъ видъ на важността на въпроса, азъ ще изложжъ по-подробно сѫщността на исказаниетъ мнѣния. Нѣкои си само исказахъ положително убѣждение (на основание опубликованиетъ въ Лондонъ свѣдѣния), че охтиката е заразителна. Всички обаче сж на мнѣние, че храчкитъ на охтичавитъ носятъ заразително вещество.

Ако тѣзи храчки падатъ на предмети, които окръжаватъ болния, и изсъхнатъ, то тѣ се преобръщатъ въ прахъ. Този прахъ се разнася въ въздуха и слѣдователно чрезъ дихането може да зарази окръжащи болния. Отъ тукъ единъ редъ профилактически мѣрки. Никога подобна храчка не трѣба да пада на земята. Болните трѣба да имѣтъ особени плувалници съ дезинфекциращи жидкости. Трѣба да не се позволява по никакъ начинъ на охтичави да плуватъ въ кърни. Въ стаята, въ която се намиратъ охтичави не трѣба да има постлани килими, за да може пола по лесно да се мие и чисти; не трѣба да има тежки и скажни пердета, но леки и ефтини, платнени, които лесно сж пержатъ. Въ болниците да се избѣгва да се помѣстятъ охтичавитъ заедно съ други, организма на които е слабѣлъ, и. пр. реконвалесценти послѣ бронхитъ, остра инфекция, плевритъ, коклюшъ, сипаница, тифусъ и пр. Отъ друга

страна пакъ е опасно да се сконцентрироватъ охтичавитъ на едно място, но напротивъ, тѣ трѣба да се разреждатъ между други болни и. пр. канкрозни. Освѣнъ това на основание опититъ на Шуфа, трѣба да се допусне, че охтиката може да се предаде чрезъ присаждане вакцина, която е взета отъ туберкулозенъ человѣкъ или туберкулозно добиче. Слѣдъ станалиятъ разисквания седмото заключение на Корради (относително продължение анкетъ по този въпросъ) се вотира и прие. Изработихъ се, и се приехжъ въпроси, които ще се распратятъ на всички сѫществуващи и известни медицински общества.

Слѣдъ станалиятъ въ секцията разисквания, на 26 августъ (н. с.) конгреса въ общото си засѣдане единогласно вотира слѣдующитъ заключения: въ настояще врѣме е доказано, че бълодробната охтика (*Pthisis pulmonalis*) може, въ нѣкои случаи да се предава отъ болни на хора съвършенно здрави. Макаръ че шанситъ за предаванието ѝ да сж ограничени, благоразумието изисква земание предзапителни мѣрки.

1) не трѣба да се спи въ сѫщото легло или даже въ сѫщата стая съ охтичавъ, който е до-стигналъ до висока степень разрушение; 2) стаята на охтичавия трѣба постоянно да се провѣтра и вентилира; 3) опасността произхожда отъ храчкитъ, които не трѣба да се хвърлятъ нито на пола, нито на бѣлото, защото слѣдъ изсъхванието си тѣ се превръщатъ въ подозрителенъ прахъ; 4) стаята, постелкитъ и завивкитъ на охтичавия трѣба да се дезинфекциратъ. Пара съ температура 100 и пране съ киняща вода сж най добритъ дезинфекцииращи средства; 5) лицата, които сж оправяватъ послѣ други грѣдни болести, или които сж слаби и немощни, особено трѣба да отбѣгватъ да иматъ сношения съ охтичави.

Дръ М. Е. Валленъ отъ Парижъ, говори върху опасността отъ хранението съ месо и млѣко отъ туберкулозни животни. Его заключенията на д-ра Валлена:

1) туберкулоза на животните (*rommeliere, Perlsuchh*) е специфически тежествъ съ туберкулоза у человѣка;

2) доказано е, че хранението (инчестия) съ туберкулозна материя е способно да произведе туберкулозъ;

3) доказано е, че може да се произведе туберкулозъ съ подкожна или вѣтрѣ кожна (перитонеална) инфекция кръвъ или мускуленъ сокъ, взети отъ туберкулозни животни;

4) ъдението сурово месо отъ охтичави животни е способно въ нѣкои случаи да предаде туберкулозъ, а особено коременъ туберкулозъ;

5) присадимостта (*L'inoculabilité*) на туберкула се унищожава само отъ таквазъ температура която е значително по-висока отъ температурата, която достигатъ централните части на месо печено**) споредъ съвременния начинъ;

6) млѣкото отъ охтичави крави е подозрително и може да предаде туберкулоза, а особено е то опасно, кога у таквизъ крави съществуватъ туберкулозни измѣнения въ вимято;

7) туберкулозно млѣко варено не е вече опасно;

8) за избѣгване опасността възможно е поне временно, да се ограничаваме съ отстранение и запрещения за проданъ месо, което произлиза отъ животни, които представляватъ общъ туберкулозъ, съ начинающе исцеляване;

9) трѣба, вместо на насырдчание, да се ограничава павика къмъ ъдение макаръ печено, но кърваво месо. За по-голѣма безопасностъ, млѣкото трѣба винаги да се яде варено;

10) трѣба да се взематъ съответствующи мѣрки за уменьшение туберкулоза между добитъка;

11) туберкулоза у рогатия добитъкъ трѣбало би да се брои между заразителните болѣсти (епизоотии). И за това туберкулозния добитъкъ трѣба да подлежи на изоляция, дезинфекция, конфискация и въ нѣкои случаи на убиване съ разрушение месото;

12) нужно е да се спомага и насырдча създанието на таквизъ общества, които иматъ за целъ да сигуриратъ добитака въ случай на унищожение туберкулознитъ.

Отъ горѣприведенитъ заключения вижда се ясно че д-ръ Валленъ защищава по енергично отъ Корради заразителността на туберкулоза. Самъ д-ръ Валленъ заяви, че той въ 1884 год. е по силно убеденъ въ заразителността на тази болестъ, не-жели въ 1882 година. Ще споменѫ кратко за единъ въпросъ, който макаръ и да нѣма пряко отношение къмъ хигиената, има важно значение въобще, и за настъ Българитъ, особено. Докладчика е М. А. Швапшасъ отъ Гайсенъ. Г. Швапшасъ доказва че „обезлѣсението е опасно въ умѣренния климатъ на Европа, и че е полезно да се насаждатъ дървета на дюлитъ“ въ своите заключения докладчика не съобщава нѣщо по-ново отъ обще известното.

Много отъ предложениета му се оспорявахъ. Единъ иска щото насажданието дървета да стане

**) Докладчика разбира голѣми късове месо розтѣбъ, фили — roti.

предметъ за международни мѣрки. Г. Конрадъ оспорва това: въпроса не е още изученъ. Послѣдното мнѣние, подържано отъ графа Сюзоръ (отъ С. Петербургъ) зема връхъ.

Слѣдующия рапортъ: „различните приети въ Англия способи за въспитанието на тѣзи дѣца, които болестта предоставя на единственото попечение на господарството, принадлежи на г-жа докторката E. Bovell Sturge, Англичанка отъ Лондонъ но живуша въ Ница. Този рапортъ има повече значение за Западна Европа, отъ колкото за настъ. Но тъй като въ него има исказани нѣкои общи мисли, които е не безинтересно да знаѣтъ и нашите въспитатели, то азъ ще приведѫ изъ него кратко резюме:

1) дѣцата, които нѣматъ семейство, иматъ нужда отъ особено попечение, тъй като въобще тѣхното физическо сложение е по-долно, нравственото имъ чувство е по-слабо и тѣ сѫ по-предрасположени къмъ порокъ;

2) съществуващите системи да събиратъ тѣзи дѣца въ голѣмо число въ особени училища, да ги лишаватъ отъ всяко сношение съ други дѣца и свѣта вънъ отъ четиритѣхъ стѣни на училището, е съвършенно противно на законите на природата и на човѣщината. Печалните слѣдствия на тази система се проявяватъ;

а) въ постоянното съществуване болести по кожата, очите и главата;

б) въ бавната умственна дѣятелност на дѣцата; въ тѣхното равнодушие къмъ всичко що сѫ върши около тѣхъ, въ тѣхната моралка анатия, и по-късно въ отсѫтствието на всякаква инициатива;

3) тъй като семействия животъ е животъ естественъ за всѣко дѣте, то трѣба да се създаде и за тѣзи дѣца подобенъ животъ. Отчетите за дѣятелността на Cottage Homes (*Maison de famille*) близо до Лондонъ, сѫщото и отчетите на госпожица Ргемтер относително дѣцата — пансионери въ избрани селски семейства, показватъ превъходните резултати, които се получаватъ отъ живѣянietо на дѣцата въ семейства;

4) дѣцата, които сѫ отгледвани вънъ отъ семейство, иматъ особена нужда, кога встѫпватъ въ практичесния животъ отъ надзоръ и ръководство, тъй като тѣ при отсѫтствието на собственна инициатива, лесно се поддаватъ на чуждо влияние, особено на по-лошо влияние;

5) господарството и частни лица, които способствуватъ на правилната отхрана на подобни дѣца не само извѣршватъ дѣло отъ човѣщина,

иъ тѣ могущественно спомагатъ на благосъстоянието на обществото и на гауката.

Грамадното развитие на фабричната дѣятельностъ въ западна Европа отдавна е обѣрнало вниманието на хигиенистите върху твърдъ лошитѣ хигиенически условия, въ които се намиратъ работниците. Тѣзи условия не само че гибело дѣйствува върху здравието на работниците, иъ често служатъ за огнище на разни епидемии. У насъ фабричната дѣятельностъ и развитието на занаятите се намиратъ още на ниска степень. Иъ случаи съ парната мѣлница въ Силистра миналата година, гдѣто пострадаха нѣколко души работници, оправдава привеждането въ мята отчетъ зиключенията отъ рапорта отъ д-ръ Напиасъ (изъ Парижъ): „въ всичките държави е признато, че правителствата иматъ право да покровителствува работника; желателно е, щото въ всичките държави да се заловятъ по-енергично да опредѣлятъ хигиеническите условия на труда.

Това законодателство трѣбва да обнеме:

Здравината на мѣстата, въ които се извѣрива труда, на жилищата на работниците, безо опасността отъ машините, предписания относително възрастъта и пола на работниците и продължителността на труда; средствата за предпазване съсѣдите отъ лошото влияние на индустриталните заведения и пр. Тѣй като желателното улучшение въ бита на работниците може да се очаква отъ доброволното съглашение между тѣхъ и тѣхните пасматели, то длѣжностъ е на държавата да го извѣрши тя.“

Въ секцията за демографията (въ която да кажѫ въ скобки, твърдъ малко души земахѫ участие) между другите най-дѣятелно участие вземахѫ статистиците: Куммеръ изъ Бернъ и Бѣкъ изъ Берлинъ.

Положението, които г. Куммеръ защищаваше сѫ слѣдующите:

1) статистическите бюра на разни държави трѣбва да изразяватъ смъртността на тѣхното население по единъ начинъ, който да показва не само годишното число смъртни случаи на 1000 жители, иъ такоже и смъртността по отдѣлни класове на възрастъта.

Желателно е, щото бюллетините за смъртността да показватъ, или да позволяватъ исчислението при помощта на обнародваните цифри:

Смъртността у първата година на живота (0 год.) смъртността слѣдъ 4 годишнъ периодъ (1—4 г. вкл. включит.) слѣдъ този периодъ смъртността у класове на възрастъта по 5 год., до възрастъта

20 или 25 год., слѣдъ една възрастъ, опредѣлена по международно съглашение, смъртностъ да се изброява по класове на възрастъта отъ 10 години;

2) всичките указания относително смъртността въ различните професии или вслѣдствие разни причини на смъртъта трѣбва да бѫдатъ направени съобразно съ горѣказаниетъ класове въ възрастъта;

3) причините на смъртъта, относително които особено е желателно да се уреди международно сравнение, трѣбва да сѫ точно изброени и определени.

Като допълнение и по подробно развитие на горните предложения отъ Бернския статистикъ служатъ слѣдующите предложения отъ Берлинския статистикъ Бокъ: въ статистическото изброяване (calcul) смъртността по причините на смъртъта важно е да се зема въ внимание разликата въ възрастъта на умрѣлите, тѣй щото:

1) относителната смъртностъ на всѣки класъ възрастъ, сирѣчъ, пропорцията на умрѣлите къмъ 1000 живи, — да бѫде распределена по причините на смъртъта, за да се покаже относителната смъртностъ отъ всѣка причина на смъртъта;

2) общото число умрѣли отъ всѣки класъ възрастъ, произходение отъ таблица за смъртността, построена по строга метода, да бѫде распределена по причините на смъртъта тѣй, щото общото число умрѣли отъ всѣка възрастъ да може да показва каква частъ отъ смъртността на цѣлото население принадлежи на всѣка причина.

Едно отъ блѣстящите съобщения на конгреса бѣше съобщението, което направи г. Жюль Рошаръ, директора на санитарното управление въ Франция.

Г. Рошаръ е извѣстенъ не само като ученъ, иъ и като ораторъ. Неговата рѣчъ въ общото засѣдане на конгреса обѣрна на себе си голѣмо внимание.

Темата е: „економическа стойностъ на человѣческия животъ“. Идейтъ и заключенията на автора сѫ и оригинални и любопитни, за това ще се помажѫ да ги изложѫ по възможность по-подробно.

Преди д-ръ Рошаръ ище никой не е опѣнявалъ съ франкове економическата стойностъ на человѣческия животъ.

Въ основание на своето разсѫдение той полага слѣдующите три афоризма:

1) всякаквъ видъ разноски, направени въ името на хигиената е вече економия;

2) най-много разноски изисква болестта (ако не смъртта);

3) относително обществото, най-раззорителното ищо е расточителността съ человеческия живот.

Въ нравствено отношение человеческия живот нѣма цѣна, въ материално отношение той има економическа стойност. Закона признава тази стойност, и само за нея. Тя се измѣнява съобразно съ врѣмето, народитѣ и обстоятелствата. Въ нашия вѣкъ, тази стойност се опредѣля въ 4 елемента: полъ, възрастъ, място прибиване и обществено положение.

На основание тѣзи съображения французския народъ може да бѫде раздѣленъ на нѣколко малки групи, економическата стойност на които въ 1880 г., е представлявала най-малко 41,321,236,656 фран., тъй що средне економическата стойност на единъ францулинъ е равно 1097 фран. Ежегодния данокъ, който Франция плаща на смъртта е 940,686,444 фран., а съ разноските за погребение почти 1 милиардъ; боледуванието (лѣкуване, загуба отъ труда) струва на Франция 708,420,583 фран., а заедно съ загубата отъ умрѣлите получава се огромната сумма 1,649,107,027.

Ако би било възможно да се уменши тази загуба, поне на $\frac{1}{10}$, то би се получило ежегодна економия 165 милиона франка, които би съставили великолѣпенъ санитаренъ бюджетъ. Четаквъзъ уменьшение, и даже по-голѣмо е възможно, то се види отъ послѣдующите съображения на оратора.

Най-смъртоносните болести сѫ епидемическите. По самиятъ си характеръ и сѫщностъ, тѣ трѣбва рано или късно да изчезнатъ, и тѣ бихъ изчезнали много по-скоро, ако съвѣтъ на хигиената бихъ сѫ вземали въ много по-серозно внимание.

Историята на медицината ни доказва това. Въ продѣление на 52 години левантинската чума е скосила 100 милиона души; въ XIV-то столѣтие черната чума е покосила четвъртата часть отъ населението. Сега тѣзи епидемически болести иматъ само историческо значение. Чумата, холерата и жълтата треска не трѣбвало би вече да се проявяватъ. Холерата, само въ Франция, въ пять епидемии е отнесла 346,478 жертвии.

Разнитѣ видове сипаници струватъ годишно на Европа повече отъ 300 милиона фран. загуба, която лесно би се намалила на половина, ако се вземахъ строги санитарни мѣрки; само отъ едрата шарка (variola) Франция ежегодно губи 7,387,000

фран., тогаъ, когато само десетата част отъ тази сумма би била достаточна за устройството по висчката страна правилна вакцинация, за смѣтка на държавата.

Коремния тифусъ (Typhus abdominalis) е бичъ на европейските армии. Отъ 2,834,600 души солдати ежегодно умиратъ само отъ тифусъ 5,669 души. Ако оцѣнимъ единъ здравъ младъ солдатинъ въ 6000 фран., ще получимъ загубата 34,014,000 фран. Тази болѣсть може почти съвсѣмъ да изчезне, ако се направише добра асенсигация, която, разбира се, ще струва много пари.

Желателно е, щото всѣка държава да си направи санитарния кадастръ и държавата да помога на бѣдните общини за подобрене санитарното имъ състояние.

Треските отъ блатата поглѫщатъ огромни сумми. Но тѣ веднага ще се изгубятъ, щомъ се изсушатъ блатата.

Това не сѫ утопии! казва оратора, това всичко е достижимо!

За распространението на тѣзи идеи ний трѣбва да дѣйствуваме върху общественното мнѣніе. За това ний трѣбва да се ползваме съ печата, съ трибуната на народните събрания, съ училището, съ конгресите и хигиеническия общества.

За да ги осъществимъ обаче е мѣжно, защото сѫ искать пари. Но колкото и голѣми да сѫ първоначалните разноски, тѣ отъслѣ ще се исплатятъ, стига само да се образува първоначално единъ фондъ. Но бюджета на повечето народи е претоваренъ, ще кажите!

Тогаъ нека военния бюджетъ да дойде на помощъ на хигиената и послѣдната ще му заплати сторицю въ случай на война, като му представи многочисленни силни защитници на отечеството.

Европа въ мирно врѣме харчи ежегодно 2,903,000,000 фран. за войска.

Нека намали малко числото на войската, и ето санитарния фондъ готовъ!

Азъ не си играѣ, каза оратора, съ безопасността на отечеството ми когато народната честь диктува, когато отечеството трѣбва да не жалятъ златото, както не жалятъ кръвта на своите дѣца. Въ врѣме на отечествено бѣдствие народитѣ ставатъ расточителни, но обстоятелствата вече сѫ измѣниха. Ератата на великите войни е на свирпване. Тѣ ще изчезнатъ подобно на великите епидемии. Ний лично нѣма да дочакаме вѣченъ миръ, може би и нашите внуци нѣма да го видятъ, но неговия часъ ще настане и това пред-

видение утъшава ни до-нейдѣ за печалното настояще. Това е, може би, една иллюзия, която азъ ласкаиж, но азъ ще я пазя до последния денъ на живота си".

Послѣ съобщението на г. Ропера заслужва голѣмо внимание съобщението на д-ръ Матиаш Ротъ изъ Лондонъ. Д-ръ Ротъ е Венгерецъ; той е емигриралъ въ Лондонъ въ 1848 год. Д-ръ Ротъ специално се занимава съ дѣтската хигиена, но особено съ въпросъ за предупреждение ослѣпяванието. Д-ръ Ротъ е основалъ даже общество съ тази цѣль.

Отъ долоизложеното съдѣржание на мемуара на Д-ра Рота всѣки ще се убѣди, че това нещастие е повече распространено отъ колкото се предполага и че (което е по-важно) въ голѣмото число случаи може да бѫде предупредено.

За да се предупреди ослѣпяванието нужно е:

- 1) да се изучатъ причините му;
- 2) да се узнае до колко тѣзи причини сѫ отстораними и

3) да се укажатъ средствата за това.

Своето четение д-ръ Ротъ илюстрираше съ голѣма диаграмма, въ която разноцѣтни стълбове разна височина показватъ процентното участие на различнѣ причини на слѣпотата. Най-високия стълбъ представлява офтамията ва новороденитѣ, която дава 11% слѣпи. Тозъ стълбъ е стълбъ на материнното невѣжество, споредъ сполучливото изражение на д-ра Рота.

Като оставимъ на страна причините на слѣпотата, защото иматъ съвсѣмъ специаленъ интересъ, ще приведж нѣколко цифри изъ мемоара на д-ра Рота.

Въ Европа има около 320,000 слѣпи, 1 на 1000 жители. Ако пресметнемъ обдѣржанието имъ по 1 л. въ денъ, то ежегодно се разнася за тѣхъ една сума отъ 116,000,000 л. Ако допуснемъ, че едната третина (106,000 слѣпи) не произвожда никаква работа, то загубата отъ това е 63,600,000 л. (300 дена работни въ годината по 2 лева въ деня).

Презъ последнитѣ 5 години Английското общество за предупреждение слѣпотата „enerгично проповѣдва идеята, че не бива да има слѣпи, че дѣтѣ третини слѣпи би могли да не бѫдятъ слѣши. Това общество е издало и распръстнало съ тази цѣль около 80,000 печатни листа брошюри, обявления и пр. Сѫщото общество е назначило премия отъ 2000 лева, за най-доброто съчинение относително „прчинитѣ за слѣпотата

и средствата за предупреждението ѝ“. IV Хигиенически конгресъ въ Женева въ 1882 година избра изъ между си жюри, което да се произнесе въ настоящия конгресъ върху представенитѣ му съчинения. Премията получи професора на офтамологията въ Лиежкия университетъ г. Фуксъ.

Докторъ: И. Брадель.

Телеграфически депеши

на

,ДЪРЖАВЕНЪ ВѢСТНИКЪ“.

(Агенция Хавасъ).

Лондонъ, 18 май. „Daily News“ се научава, че Русия е приела английските контрапредложения и че като се премахва вече всяко недоразумѣние, афганистанскиятъ въпросъ се изравнява. Емирътъ задържа Зюлфикиръ и Маручакъ. Сѫщиятъ вѣстникъ като говори за Египетъ, опровергава слуха, че князъ Бисмаркъ билъ ужъ обѣщалъ да поддържа претенциите на бившиятъ Хедивъ.

Вѣна, с. д. Главниятъ директоръ на Ромънската банка рицарь Франкъ е назначенъ отъ императора командантъ на ордена Франкъ-Иосифъ — а орденътъ на желѣзната корона е даденъ на г. Родолфа Манега, представителятъ на „Union Bank“ въ Букурещъ.

Парижъ, 19 май. Въ сената се внесе предложение за бламъ противъ указа на предсѣдателя за лицензиацията на пантекона. Туй предложение стана отъ опозицията по болшинство и отхвърли.

Букурещъ, 20 май. Австрийскиятъ министъ обяви днесъ Австро-Ромънски търговски договоръ.

Вѣна, с. д. Вѣстниците извѣствяватъ, че пълномощния Австро-Унгарски министъ въ Букурещъ днесъ, понедѣлникъ, ще сѫобщи на правителството на краля Карла обявяванието на търговски договоръ.

Римъ, с. д. Мѣлви се между политическите крѣгове че Италия приготвлявала една голѣма военна миссия натоварена да предаде на Абиссинския царь Иоанна едно писмо и скъпоцѣнни дарове отъ страна на краля Хумберта.

Берлинъ, с. д. „Сѣверната Германска газета“ заявява, че обнародванитѣ отъ Парижкия корреспондентъ на „Times“ извѣстия относително недавната преговори между Князъ Бисмарка и Лорда Розебури сѫ съвършено безосновни, а сѫ пуснати съ цѣль да подкладятъ недоразумѣнието между Германия и Англия.

 Телеграмми, съхранени въ Софийската телеграфо-пощенска станция, недоставени по ненахождане на получителите:

Трѣпковъ ханъ Каведжиеву, Драги Джешинъ, Дойчинъ Фурунджия, Станко Цѣѣтковъ, Поручику Радулову, Apelativen sound Nicolavou Lazarovic, Adolf Naegler, Стефанъ Аджаковъ, Ломска улица.

